

Sampo Seppänen

14.10.2025

Valtiovarainvaliokunnan työ- ja elinkeinojaosto
Eduskunta
sara.kuitunen@eduskunta.fi

Asia: TAE 2026: 32.20 Uudistuminen ja vähähiilisyys/ energiamurrokseen ja puhtaaseen siirtymään
kytkeytyvät momentit -Vihreän siirtymän tukeminen yritysten näkökulmasta

Energiateollisuus ry:n lausunto

Energiateollisuus ry kiittää lausuntopyynnöstä ja toteaa lausuntonaan seuraavaa:

Suomella on merkittävä potentiaali parantaa puhtaan siirtymän myötä talouden kasvua sekä lisätä verotuloja ja hyvinvointia. Laaja-alaisen puhtaan siirtymän toteutumiseksi on erittäin tärkeää huolehtia, että yritysten investointi- ja toimintaympäristö pysyy vakaana, ennustettavana ja mahdollisimman suotuisana. Heikossa talouden tilanteessa on tärkeä panostaa kasvun edellytyksiin. Hallitus on ilmaissut pitävänsä kiinni kevään puoliväliriihen kasvutoimista ja energiainvestointien toimintaympäristö säilyy siten vakaana. Talousarvioehdotus sisältää kuitenkin investointiympäristöä ja puhdasta siirtymää heikentäviä muutoksia.

Käymme lausunnossamme läpi talousarvion keskeisiä nostoja puhtaan siirtymän ja energiamurroksen näkökulmasta.

Verotus

Verotuksen tulee olla yleisesti kannustavaa, vakaata ja energiasiirtymää edistävää. Näkymä on pääosin positiivinen, mutta talousarvioesitys antaa myös negatiivisia signaaleja investoinneille.

Datakeskukset

Talousarvioehdotuksessa todetaan, että konesalien sähköverotuki poistetaan 1.7.2026 alkaen. Käytännössä sähköveroa nostetaan yli 40-kertaiseksi ylempään veroluokkaan (I-veroluokka).

- Datakeskusten sähköveron nostolla olisi merkittäviä vaikutuksia energiayhtiöille mm. hukkalämpöjen hyödyntämisen kautta. Veron nousun uhka on jo nyt pysäyttänyt investointeja datakeskuksiin ja hukkalämpöjen hyödyntämishankkeisiin kaukolämmössä.
- Asialla on myös laajempi investointiympäristöön ja puhtaaseen siirtymään liittyvä ulottuvuus. Yllättäen ja jonkun toisen alan veron korvaajaksi ilmoitettu konesalien sähköveron yli 40-kertaistaminen on erittäin huono signaali Suomen maineelle vakaana investointiympäristönä.

Asiasta keväällä 2025 lausunnoilla olleen HE-luonnoksen perusteella päätös veronkorotuksesta on tehty hyvin puutteellisilla tiedoilla asiaan liittyvästä kokonaisuudesta. Erityisesti vaikutusarviot ovat hyvin vajavaiset kokonaisuuden kannalta.

- Ensisijaisesti veronkorotusta ei tulisi toteuttaa. Jollei konesalien sähköveromuutoksesta voida peräytyä, ratkaisuna voisi toimia konesalien energiatehokkuusvaatimusten kiristäminen teollisuuden sähköverokantaan oikeutetuille datakeskuksille. Esimerkiksi investointien sitominen voimakkaammin lämmön hyödyntämiseen olisi kannattavaa. Se kannustaisi investoimaan siten, että yhteiskunnalliset hyödyt olisivat mahdollisimman laajat.

On myös hyvä huomioida, että pohjoismaat (Ruotsi, Norja ja Tanska) Suomea lukuun ottamatta ovat aikeissa laskea sähköveroa lähivuosina selvästi.

Kasvutoimet

Hallitus on indikoinut vuoden 2026 budjettiriihen yhteydessä, että suurten investointien verohyvitystä jatketaan puoliväliriihessä sovitulla tavalla ja laajennetaan erilaisiin hiilidioksidin talteenottoon, hyötykäyttöön ja varastointiin liittyviin investointeihin.

- Verohyvityksen jatko on tervetullut vastaus tukikilpailun jatkumiseen EU:n sisällä.

Yhteisöverokantaa lasketaan 2 prosenttiyksiköllä 18 prosenttiin vuoden 2027 alusta. Alennus lisää Suomen houkuttelevuutta investointikohteena ja parantaa siten edellytyksiä puhtaan siirtymän hankkeiden toteuttamiselle tiukassa globaalissa kilpailutilanteessa.

- Yhdessä investointien verohyvityksen kanssa yhteisöveron alennus luo hyvän pohjan investointien edistämiseksi.

TKI ja uudet teknologiat

Budjettiriihessä päätetyn sopeutuskokonaisuuden myötä yritystukia leikataan noin 141 miljoonalla eurolla vuoden 2027 tasolla. Pääosin leikkaukset kohdistuvat uudenteknologian käyttöönottoon sekä tutkimukseen ja kehittämiseen.

TKI-tuet lisäävät tarvittavia kannustimia kehittää riittävässä määrin teknologiaa, joka hyödyttää laajemmin kansantaloutta tuottavuuden lisääntymisen ja päästövähennysten myötä sekä lisää potentiaalia uusien vientituotteiden kehittämiseen.

Uusien teknologioiden kehittämisellä ja käyttöönotolla on keskeinen rooli fossiilisista tuontipolttoaineista irtautumisessa, ilmastonmuutoksen hillinnässä ja vähähiiliseen energiantuotantoon siirtymisessä.

Energiatuet

Puhtaan energiantuotannon ja teollisuuden murrosta on edelleen edistettävä.

Energiatukien myöntövaltuuksia on vähennetty lähivuosina merkittävästi ja vuoden 2026 budjetissa leikkausten myötä myöntövaltuutta on alle 10 miljoonaa euroa. Lisäksi kansallisen energia- ja ilmastostrategian luonnoksessa olleesta kirjauksesta ”teollisuus- ja energiapolitiisesti merkittävälle energiaan liittyville suurille demonstraatiohankkeille varataan erillinen yhteensä 200 miljoonan euron myöntövaltuus energiatukeen vuosille 2026–2029 (50 milj. EUR/vuosi)”, ei budjetin yhteydessä mainita mitään ja näyttää siltä, että kyseinen kirjaus ei tule toteutumaan. TEM:in myöntämistä

energiatuen isoista hankkeista 99 % on suuntautunut vuosina 2018-2023 uuden teknologian hankkeisiin.

- Uusien energiatukien myöntövaltuudet laskevat huomattavasti aikaisempiin vuosiin verrattuna. Näkemyksemme mukaan kilpailuilla markkinoilla kehittyneille tuotantomuodoille ei tarvita tukia, mutta T&K-panostuksien lisäksi uuden teknologian kaupallistamiselle ja demonstraatiohankkeille on tärkeä kohdentaa määrärahoja.

Puhtaan energian Suomi-kärkihankkeet

Hallitusohjelmassa (HO) asetetaan odotuksia hiilidioksidin talteenottoon ja hyödyntämiseen suhteellisen nopealla aikataululla. HO:n mukaan hallitus valmistautuu riittäviin kannusteisiin investointien etenemiseksi. Investointeja tulee edesauttaa positiivisten kannustimien myötä ja talteen otetulle biogeeniselle hiilidioksidille tulee rakentaa EU:n laajuinen markkina.

Puhtaan energian Suomi-kärkihankkeista hiilidioksidin talteenottoon ja varastointiin/hyödyntämiseen kaavailtua 140 miljoonan euron tukea leikataan budjettiriihen ja talousarvioehdotuksen mukaan 50 miljoonan euron edestä. Tämä asettaa lisähuolen uuden teknologian käyttöönoton edistämisen leikkauksista.

- Tukimekanismi on tärkeä ja kannatettava avaus edesauttamaan joidenkin investointien toteutumista. Jo aiemmin osoitettu 140 miljoonan euroa on hyvin vähäinen suhteessa verrokkimaihin ja se ole riittävä vastaamaan HO:ssa mainittuihin tavoitteisiin teknisten nielujen osalta.

T&K-rahoitus

T&K-rahoituksessa pidetään edelleen kiinni parlamentaarisesti sovitusta valtion 1,2 prosentin bkt-osuudesta vuonna 2030. Tuista kuitenkin leikataan, vaikka rahoitustasot nousevat.

- Pidämme hyvänä, että T&K-rahoituksen tavoitteesta pidetään kiinni vaikeassa valtiontalouden tilanteessa, vaikka T&K-rahoituksen vähentäminen haastaa tulevan kasvun mahdollisuuksia. Positiivista on, että suurimmat rahoituksen lisäykset kohdentuvat hallituksen mukaan yritysten T&K-toiminnan vauhdittamiseen. Lisäksi uudistumisen ja vähähiilisyyden määrärahat TKI-rahoituksen osalta nousevat talousarvioesityksessä.

Liikenne

Suomella on haasteita saavuttaa vuodelle 2030 asetetut taakanjakosektorin päästövähennysvelvoitteet sekä sitä edistävä kansallinen tavoite puolittaa liikenteen päästöt. Seuraavina vuosina on tarkoitus laskea polttoaineveron CO₂-komponenttia 100 miljoonalla eurolla. Vuoden 2026 budjetissa liikennepolttoaineiden hiilidioksidiveroa alennetaan 50 miljoonalla eurolla.

Lisäksi ajoneuvoveroa muokataan ilmastopäästöjen kannalta epäedulliseen suuntaan, kun sähköautojen ja lataushybridien ajoneuvoveroja korotetaan.

- Verotoimenpiteillä hidastetaan liikenteen päästövähennystavoitteiden saavuttamista ja liikenteen sähköistymistä.

Pidämme kuitenkin positiivisena, että tuloverotuksessa nollapäästöisten työsuhdeautojen alennettua verotusarvoa jatketaan. Lisäksi julkisen liikennesähkön ja -kaasun lataus- ja tankkausinfrastruktuurin edistämiseen kohdennetaan enemmän määrärahoja.

Hallinnon määrärahat

Investointien luvitus

Investointien esteenä tai haasteena on usein luvituksen sujuvuus. Hallitus uudistaa merkittäväällä tavalla investointien luvitusta valtion hallinnon uudistamisella sekä siihen liittyvällä lupamenettelyiden kehittämällä. Hallitus indikoi aiemmin linjaaman mukaisesti varmistaa resurssit nopeiden lupaprosessien turvaamiseksi ja ensisijamenettelyn jatkamiseksi. Isot rakenteelliset muutokset ja kehittämisprosessit luvituksen osalta tarvitsevat riittävät resurssit toteutuakseen niin, että lupamenettelyt ovat sujuvia niin muutosvaiheessa kuin sen jälkeen.

- Muistutamme, että tarvittavista määrärahoista on huolehdittava muutosvaiheessa, jotta lupaprosesseihin ei tule hankaluuksia ja voisi siten heijastua investointien viivästyksinä.

Työ- ja elinkeinoministeriön hallinnonalan resurssit

Energia- ja ilmastopolitiikassa tullaan lähivuosina käsittelemään ja toimeenpanemaan merkittävä määrä EU:n ja hallitusohjelman mukaista lainsäädäntöä ja selvityksiä. Laadukkaaseen lainsäädäntötyöhön vaikutusarvioineen sekä käytännön toteutukseen neuvontoineen tarvitaan tarvittavat henkilöstöresurssit. TEM:in hallinnonalalla toimintamenoja tullaan vähentämään julkisen talouden suunnitelman mukaan vuosina 2026-2029. Tämä käy ilmi myös vuoden 2026 talousarvioesityksessä. Tämä luo riskin, että puhtaan siirtymän lainsäädäntöprosesseihin, EU-vaikuttamiseen ja käytännön jouhevaan toteuttamiseen ei ole riittäviä resursseja.

- Energiateollisuus on huolissaan TEM:in hallinnonalaan kohdistuvista leikkauksista, etenkin jos ne kohdistuvat energiamurrokseen ja puhtaaseen siirtymään sekä niiden investointeihin liittyviin osastoihin.

Ystävällisin terveisin

Energiateollisuus ry
Sampo Seppänen
Asiantuntija
sampo.seppanen@energia.fi
(+358503407716)